

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ภาษาเขมร เป็นภาษาประเทศเพื่อนบ้านของไทยที่แผ่อิทธิพลถึงภาษาไทยมาเป็นเวลาช้านาน นับเนื่องตั้งแต่ในสมัยสุโขทัยอันเป็นยุคสมัยแห่งการก่อร่างเป็น “รัฐอาณาจักร” ยุคแรกของชนชาติไทย ในช่วงเวลานี้เอง เป็นยุคสมัยแห่งความรุ่งเรืองในเบื้องปลายของอาณาจักรพระนครของขอมอันเป็นรัฐอาณาจักรในประวัติศาสตร์ของชนชาติเขมรหรือประเทศกัมพูชาในปัจจุบัน ส่งผลให้มีการแผ่อิทธิพลทางภาษามายังสุโขทัย อุไรศรี วรรณ (2553, 35) ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ของรูปอักษรเขมรและอักษรไทยไว้ว่ารูปอักษรเขมรและอักษรไทยสามารถแสดงความสัมพันธ์เทียบกันได้ เนื่องจากรูปอักษรทั้งสองภาษามาจากแหล่งที่มาคืออินเดีย จารึกหลักแรก ๆ ที่สลักเป็นภาษาสันสกฤตหรือเขมรที่พบในประเทศกัมพูชาเขียนด้วยรูปอักษรอินเดียใต้ ซึ่งได้พัฒนาจนเป็นรูปอักษรเขมรและเป็นต้นแบบของอักษรไทยต่อมา แม้ว่าทั้งภาษาไทยและภาษาเขมร จะจัดอยู่ในภาษาตระกูลต่างกัน คือ ตระกูลไท และตระกูลมอญ-เขมร (ออสโตรเอเชียติก) แต่ต่างเป็นภาษาที่มีพัฒนาการเคียงคู่กัน มีความสัมพันธ์ ตลอดจนมีอิทธิพลต่อกันและกัน ดังที่ กาญจนา นาคสกุล (2516, 82) ได้แสดงทรรศนะประกอบข้อเท็จจริงไว้ว่า “ภาษา 2 ภาษา ซึ่งต่างก็สืบทอดมาจากภาษาคนละตระกูล และมีลักษณะดั้งเดิมแตกต่างกันอย่างมากมาย แต่ได้มีวิวัฒนาการคู่เคียงกันมา มีความสัมพันธ์ และมีอิทธิพลต่อกันและกันมากจนกลายเป็นภาษาที่เหมือนกันยิ่งกว่าภาษาที่อยู่ในตระกูลเดียวกันบางภาษา, นั่นคือภาษาไทยและภาษาเขมร” และมีทรรศนะเชิงสรุปว่า เหตุที่ทำให้ภาษาทั้งสอง กลายมามีลักษณะใกล้เคียงกันมากอย่างที่เป็นอย่างนี้เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้ มีประการเดียวคือ การยืม (Borrowing)

อิทธิพลของภาษาเขมรที่มีต่อภาษาไทยยังได้ส่งผลต่อการสร้างสรรค์วรรณคดี เนื่องด้วยวรรณคดีต้องใช้ “ภาษา” เป็นเครื่องมือรังสรรค์ผลงาน เห็นได้จากวรรณคดีสุโขทัย เรื่อง ไตรภูมิภคา หรือ ไตรภูมิพระร่วง ก็ปรากฏการใช้คำเขมร เช่น กระแจะ กระเซอ เกลือ ขตาน จังหัน จำเริญ ตระการ ทำเนียม สำคัญ สำรับ สำเร็จ อังคาส แสดงให้เห็นว่าภาษาเขมรมีอิทธิพลต่องานวรรณคดีสุโขทัย ไม่น้อยกว่าภาษาบาลี สันสกฤตที่ส่งอิทธิพลตามแนวคิดของศาสนาพุทธและศาสนาพราหมณ์

จวบจนเข้าสู่สมัยกรุงศรีอยุธยา แม้ว่าอาณาจักรพระนครของขอมหรือ กัมพูชเทศ (กัมพูชา) กำลังเสื่อมอำนาจลง แต่ความนิยมใช้คำเขมรเพื่อสร้างสรรค์งานวรรณกรรมยังคงอยู่ ดังที่ เตช บุณนาค ประธานคณะกรรมการสมาคมไทย-กัมพูชา ได้กล่าวไว้ในหน้าคำนำ พจนานุกรมคำยืมภาษาเขมรในภาษาไทย ฉบับฉลองครบรอบ 55 ปี การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต ไทย-กัมพูชา

เรียบเรียงโดย ศานติ ภักดีคำ (2549, คำนำ) เกี่ยวกับคำยืมภาษาเขมรในภาษาไทยอีกทั้งกล่าวถึงความสำคัญของ “การรู้ภาษาเขมร” ที่ระบุไว้ในจินตามณีว่า ภาษาเขมรในภาษาไทยมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากคำยืมภาษาอื่น ๆ ในภาษาไทย เนื่องจาก คำยืมดังกล่าวมีเป็นจำนวนมากและมีการนำมาใช้ทั้งในราชาศัพท์และในชีวิตประจำวัน ดังปรากฏหลักฐานตั้งแต่สมัยสุโขทัยและอยุธยาเป็นต้นมา อาจกล่าวได้ว่าคำยืมภาษาเขมรเป็นหน่วยคำพื้นฐานสำคัญในภาษาไทย ทั้งยังเป็นคำศัพท์ที่นิยมนำมาใช้ในการแต่งวรรณคดีไทยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้นอีกด้วย หนังสือจินตามณีซึ่งถือกันว่าเป็นแบบเรียนภาษาไทยเล่มแรก เรียบเรียงโดยพระโหราธิบดีในสมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช ได้กล่าวถึงคำยืมภาษาเขมร หรือ “กำพูชพากย์” ว่าเป็นหนึ่งในภาษาสำคัญที่กวีต้องศึกษาเพื่อใช้ในการแต่งคำประพันธ์

อิทธิพลของคำเขมรยังคงส่งผลต่อการสร้างสรรค์งานวรรณกรรมในสมัยอยุธยาตอนปลาย ดังที่ปรากฏการใช้คำเขมรเพื่อวรรณศิลป์ในนิราศธารทองแดง ได้แก่ การใช้คำเขมรเพื่อวรรณศิลป์ด้านฉันทลักษณ์ คือ ใช้คำเขมรเพื่อเอื้อสัมผัสสระระหว่างวรรคและในวรรค ใช้คำเขมรเพื่อเอื้อสัมผัสอักษรในวรรค จำนวน 43 คำ และปรากฏการใช้คำเขมรเพื่อวรรณศิลป์ด้านภาพพจน์ จำนวน 149 คำ โดยปรากฏการใช้คำเขมรเพื่อ การถ่ายทอดภาพพจน์ในด้านการพรรณนาฉากหรือแสดงอารมณ์ของกวี การชมโฉมหรือรำพันถึงนางในนิราศ การบอกเล่าหรือแสดงเรื่องราว ตามลำดับ ตลอดจนปรากฏการใช้คำเขมรเพื่อวรรณศิลป์ในนิราศธารทองโตก การใช้คำเขมรเพื่อวรรณศิลป์ด้านฉันทลักษณ์ คือ ใช้คำเขมรเพื่อเอื้อสัมผัสสระระหว่างวรรคและในวรรค ใช้คำเขมรเพื่อเอื้อสัมผัสอักษรในวรรค จำนวน 51 คำ และปรากฏการใช้คำเขมรเพื่อวรรณศิลป์ด้านภาพพจน์ จำนวน 178 คำ ทั้งโดยปรากฏการใช้คำเขมรเพื่อการถ่ายทอดภาพพจน์ในด้าน การชมโฉมหรือรำพันถึงนางในนิราศ การพรรณนาฉากหรือแสดงอารมณ์ของกวี การบอกเล่าหรือแสดงเรื่องราว ตามลำดับ (ฉันทิร เขาว์นวม, 2559, 111-112)

วรรณคดีที่กล่าวถึงข้างต้น เป็นผลงานพระนิพนธ์ในเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร ผู้ทรงเป็นกวีเอกในราชสำนักในสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ ทั้งนี้ยังมีวรรณคดีอีกเรื่องหนึ่งที่ได้รับการยกย่องและบรรจุไว้ในแบบเรียนระดับมัธยมศึกษา คือเรื่อง กภาพย์เท่เรือ ที่ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าอาจมีการปรากฏใช้คำเขมรอยู่มากพอสมควรเช่นเดียวกัน ผู้วิจัยจึงตั้งข้อสังเกตว่า ในวรรณคดีทั้ง 3 เรื่อง อันเป็นผลงานพระนิพนธ์ในเจ้าฟ้าผู้ทรงเป็นกวีเอกแห่งราชสำนักที่สร้างสรรค์ขึ้นในสมัยอยุธยาตอนปลาย จะมีการปรากฏใช้คำเขมรในลักษณะใดบ้าง โดยได้ประมวลและสรุปข้อมูลบางส่วน จากวรรณคดีทั้ง 3 เรื่องดังกล่าว เพื่ออธิบายข้อสังเกต ดังนี้

กาพย์เห่เรือ

กาพย์เห่เรือเป็นบทพระนิพนธ์ในเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร เมื่อครั้งตามเสด็จสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศไปนมัสการและสมโภชพระพุทธรูปที่สระบุรี เนื้อหาของกาพย์เห่เรือ ประกอบด้วยบท 4 ตอน ได้แก่ บทเห่ชมเรือกระบวน บทเห่ชมปลา บทเห่ชมไม้ และบทเห่ชมนก ในที่นี้ ผู้วิจัยได้นำบทประพันธ์ที่มีอยู่ในของเดิม 2 บทคือ บทสังวาส และบทเห่ครวญ มาศึกษาร่วมด้วย รวมเป็น 6 บท

วรรณคดีเรื่องนี้มีการใช้คำเขมรอยู่มาก โดยผู้วิจัยได้สังเขปคำเขมรที่ปรากฏใช้ ดังนี้ (เน้นตัวหนาโดยผู้วิจัย)

ปางเสด็จประเวศด้าว	ชลาสัย
ทรงรัตนพิमानชัย	กิ่งแก้ว
พรั่งพร้อมพวกพลไกร	แห่นแห่
เรือกระบวนคันแพรว	เพริศพรั่งพายทอง ฯ
<i>ข้าลวะเห่</i>	
๑ พระเสด็จโดยแดนชล	ทรงเรือต้นงามเฉิดฉาย
กิ่งแก้วแพรวพรรณราย	พายอ่อนหยับจับงามอง
๑ นาวาแน่นเป็นชนิด	ล้วนรูปสัตว์แสนยาก
เรือริ้วทิวธงสลอน	สาครลั่นครื้นครื้นฟอง
๑ เรือครุฑยุคนาคหิว	ลิวลอยมาพาผันผยอง
พลพายกรายพายทอง	ร้องโห่เห่ไอ้เห่มา
๑ สรमुखุขสีดำน	เพียงพิमानผ่านเมฆา
ม่านกรองทองรจนา	หลังคาแดงแยงม้งกร
๑ สมรรถชัยไกรกาบแก้ว	แสงแวววับจับสาคร
เรียบเรียงเคียงคู่จร	ตั้งร้อนฟ้ามาแดนดิน
๑ สุวรรณหงส์ทรงพู่ห้อย	งามชดช้อยลอยหลังสินธุ์
เพียงหงส์ทรงพรหมินทร์	ลินลาศเลื่อนเตือนตาชม
๑ เรือชัยไวว่องวิ่ง	รวดเร็วจริงยิ่งอย่างลม
เสียงเส้าเร้าระดม	ห่มท่ายเย็นเดินคู่กัน ฯ (กรมศิลปากร, 2545, 201)

จากบทประพันธ์ข้างต้น ปรากฏการใช้คำเขมร ได้แก่ คำว่า เสด็จ มาจากคำเขมร ស្តេច คำว่า ทรง มาจากคำเขมร ទ្រង់ คำว่า ธง มาจากคำเขมร ទង់ คำว่า พวก มาจากคำเขมร ពួក คำว่า मुख มาจากคำเขมร មុខ คำว่า เรียบ มาจากคำเขมร រៀប คำว่า เรียง มาจากคำเขมร រៀង คำว่า คู่ มาจากคำเขมร គូ คำว่า แดนดิน มาจากคำเขมร ដែនដី คำว่า เดิน มาจากคำเขมร ដើរ

เห่ชมปลา

โคลง

๑ พิศพรณปลาว่ายเคล้า	คลิ่งกัน
ถวิลสุตาดวงจันทร์	แจ่มหน้า
มัตสยาย่อมพัวพัน	พิศवास
ควรฤพรากน้องช้า	ชวดเคล้าคลิ่งชม ฯ

ทรงแทรก ๕ บท

มูละเห่

๑ น้ำเงินคือเงินยวง	ขาวพรายช่วงสี่สำออง
ไม่เทียบเปรียบโฉมนาง	งามเรื่องเรือเนื้อสองสี
๑ ปลากรายว่ายเคียงคู่	เคล้ากันอยู่ดูงามดี
แต่นางห่างเหินพี่	เห็นปลาเคล้าเศร้าใจจร
๑ ทางไกวว่ายแหวกว่าย	ทางไกวคล้ายไม่มีหงอน
คิดอนงค์องค์เฮอร์	ผมประป่าอำเอี่ยมไร
๑ ปลาสร้อยลอยล่องชล	ว่ายเวียนวนปนกันไป
เหมือนสร้อยทรงทรมวย	ไม่เห็นเจ้าเศร้าบว้าย
๑ เนื้ออ่อนอ่อนแต่ชื่อ	เนื่อน้องถ้วนทั้งกาย
ใครต้องข้องจิตชาย	ไม่วายนึกตรึกตรึงทรง (กรมศิลปากร, 2545, 202-203)

บทประพันธ์ข้างต้น ปรากฏการใช้คำเขมร ได้แก่ คำว่า ดวง มาจากคำเขมร **ជួង** คำว่า ควร มาจากคำเขมร **គួរ** คำว่า คือ มาจากคำเขมร **គឺ** คำว่า พราย มาจากคำเขมร **ព្រាយ** คำว่า สำออง มาจากคำเขมร **សំអាង** คำว่า เปรียบ มาจากคำเขมร **ប្រៀប** คำว่า นาง มาจากคำเขมร **នាង** คำว่า คิด มาจากคำเขมร **គិត** คำว่า ทรง มาจากเขมร **ទ្រង់**

มูละเห่

๑ เสียงสรรวระรี่	เสียงแก้วพี่หรือเสียงใคร
เสียงสรรวลเสียงทรมวย	สุดสายใจพี่ตามมา
๑ ลมขวยรยกลิ่นน้อง	หอมเรื่อยต้องคลองนาสา
เคลือบคลื่นเห็นคล้ายมา	เหลียวหาเจ้าเปล่าวังเวง
๑ ยามสองซ้องยามย่า	ทุกคืนคำย่ออกเอง
เสียงปี่มีครวญเครง	เหมือนเรียมคร่ำรำครวญนาน
๑ ล่วงสามยามปลายแล้ว	จนไก่อ้วแว่วขันขาน
ม่อยหลับกลับบันดาล	ฝันเห็นน้องต้องติดตาม
๑ เพรางายวายเสพรส	แสนกำสรดอดโอฮา
อัมทุกซ์อัมชลนา	อัมโศกาหน้าหนองชล

๑ เვรามาทันแล้ว	จึงจำแค้นแก้วโกมล
ให้แค้นแสนสุดทน	ทุกข์ถึงเจ้าศร้าวเสียดาย
๑ งามทรงวงตั้งวาด	งามมารยาทนาครกราย
งานพริ้มยิ้มแยมพราย	งามคำหวานลานใจถวิล
๑ แต่เข้าเท่าถึงเย็น	กล้ากลืนเช็ญเป็นอาจิม
ชายใดในแผ่นดิน	ไม่เหมือนพี่ที่ตรอมใจ ฯ
โคลง	
๑ เรียมทนทุกข์แต่เช้า	ถึงเย็น
มาสู่สุขคืนเช็ญ	หม่นไหม้
ชายใดจากสมรเป็น	ทุกข์เท่า เรียมเลย
จากคู่วันเดียวได้	ทุกข์ปี่มปานปี ฯ (กรมศิลปากร, 2545, 208)

บทประพันธ์ข้างต้น ปรากฏการใช้คำเขมร ได้แก่ คำว่า สรวล มาจากคำเขมร ស្រួល คำว่า ว่างเวง มาจากคำเขมร វង្វេង คำว่า เรียม มาจากคำเขมร រៀម คำว่า กำสรด มาจากคำเขมร កំស្រត់ คำว่า ทัน มาจากคำเขมร ទាន់ คำว่า จำ มาจากคำเขมร ចាំ คำว่า ทรง มาจากคำเขมร ទ្រង់ คำว่า พราย มาจากคำเขมร ព្រាយ คำว่า กราย มาจากคำเขมร ក្រាយ คำว่า แผ่นดิน มาจากคำเขมร ផែនដី คำว่า เรียม มาจากคำเขมร រៀម คำว่า คู่ มาจากคำเขมร គូ

จากการสังเกตข้อมูลข้างต้น ปรากฏใช้คำเขมรอยู่พอสมควร ซึ่งมีลักษณะการปรากฏใช้ดังนี้

ก) การวิเคราะห์รูปคำที่ปรากฏ ดังตารางสรุปข้อมูลต่อไปนี้

ตาราง ก วิเคราะห์รูปคำเขมรในกาพย์เห่เรือโดยสังเขป

ที่	รูปคำที่ปรากฏ	คำเขมร/ เทียบรูปอักษรไทย	หมายเหตุ
1.	กราย	ក្រាយ / กุราย	คงรูปเดิม
2.	กำสรด	កំស្រត់ / กัสรด	เปลี่ยนรูปพยัญชนะท้าย
3.	ควร	គួរ / ควร	คงรูปเดิม
4.	คิด	គិត / คิต	เปลี่ยนรูปพยัญชนะท้าย
5.	คือ	គឺ / คือ	คงรูปเดิม
6.	คู่	គូ / คู	คงรูปเดิม
7.	จำ	ចាំ / จำ	คงรูปเดิม
8.	ดวง	ផ្លង / ดวง	คงรูปเดิม
9.	เดิร	ដើរ / เฉีร	เปลี่ยนรูปพยัญชนะต้น-ท้าย
10.	แดนดิน	ផែនដី / แณนฐี	เปลี่ยนรูปพยัญชนะ-สระ

ที่	รูปคำที่ปรากฏ	คำเขมร/ เทียบรูปอักษรไทย	หมายเหตุ
11.	ทรง	ទ្រង់ / ทรง	คงรูปเดิม
12.	ทัน	ទាន់ / ทาน	คงรูปเดิม
13.	นาง	នាង / นาง	คงรูปเดิม
14.	เปรียบ	ប្រៀប / เปรียบ	คงรูปเดิม
15.	แผ่นดิน	ផែនដី / แผ่นฎี	เปลี่ยนรูปสระ
16.	พราย	ព្រាយ / พราย	คงรูปเดิม
17.	พวก	ពួក / พวก	คงรูปเดิม
18.	मुख	មុខ / मुख	คงรูปเดิม
19.	เรียง	រៀង / เรียง	คงรูปเดิม
20.	เรียบ	រៀប / เรียบ	คงรูปเดิม
21.	เรียบ	រៀម / เรียบ	คงรูปเดิม
22.	วังเวง	វង្វេង / วังเวง	คงรูปเดิม
23.	สรวล	ស្រួល / สรุล	เปลี่ยนรูปสระ
24.	สำอว	សំអាង / สำอว	คงรูปเดิม
25.	เสด็จ	ស្តេច / เสฎจ	คงรูปเดิม

จากตัวอย่างคำเขมรที่ปรากฏในเรื่องกาพย์เห่เรือข้างต้น พบว่ารูปคำที่ปรากฏยังรูปเดิมอยู่จำนวนมาก รองลงมาคือ มีการเปลี่ยนรูปพยัญชนะท้าย เปลี่ยนรูปสระ เปลี่ยนรูปพยัญชนะต้นหรือท้าย เปลี่ยนรูปพยัญชนะหรือสระ

ข) การวิเคราะห์ความหมาย ดังตารางสรุปข้อมูลต่อไปนี้

ตาราง ข วิเคราะห์ความหมายของคำเขมรในเรื่องกาพย์เห่เรือโดยสังเขป

ที่	รูปคำที่ปรากฏ/ ความหมาย	รูปคำเขมร/ ความหมายเดิม	หมายเหตุ
1.	กราย / กราย	ក្រាយ / กราย	ความหมายคงเดิม
2.	กำสรด / โศกเศร้า	កំស្រត់ / โศกเศร้า	ความหมายคงเดิม
3.	ควร / ชวนให้	គួរ / ชวนให้	ความหมายคงเดิม
4.	คิด / คิด, นึก	គិត / คิด, นึก	ความหมายคงเดิม

ที่	รูปคำที่ปรากฏ/ ความหมาย	รูปคำเขมร/ ความหมายเดิม	หมายเหตุ
5.	คือ/ คือ	គឺ / คือ, เป็น	ความหมายคงเดิม
6.	คู่/ คู่	គូ / คู่	ความหมายคงเดิม
7.	จำ/ รอ	ចាំ / รอ	ความหมายคงเดิม
8.	ดวง / ดวง	ដួង / กลมมน	ความหมายแคบเข้า
9.	เต็ร / โศกเศร้า	ងើរ / โศกเศร้า	ความหมายคงเดิม
10.	แดนดิน / ดินแดน	ដែនដី / ดินแดน	ความหมายคงเดิม
11.	ทรง / ทรง (กริยา)	ទ្រង់ / ทรง (กริยา)	ความหมายคงเดิม
12.	ทัน / ทัน	ទាន់ / ทัน	ความหมายคงเดิม
13.	นาง / นาง	នាង / นาง	ความหมายคงเดิม
14.	เปรียบ / เปรียบ	ប្រៀប / เปรียบ	ความหมายคงเดิม
15.	แผ่นดิน / แผ่นดิน	ដែនដី / แผ่นดิน	ความหมายคงเดิม
16.	พราย / เป็นริ้วเรียงราย	ព្រាយ / เป็นริ้วเรียงราย	ความหมายคงเดิม
17.	พวก / พวก	ពួក / พวก	ความหมายคงเดิม
18.	मुख / ด้านหน้า	មុខ / ด้านหน้า, ใบหน้า	ความหมายแคบเข้า
19.	เรียง / เรียง	រៀង / เรียง	ความหมายคงเดิม
20.	เรียบ / เรียบ	រៀប / รียบ	ความหมายย้ายที่
21.	เรียบ / ぴ	រៀម / ぴ	ความหมายคงเดิม
22.	วังเวง / เจ็บเหงา	វង្វេង / หลงทาง	ความหมายย้ายที่
23.	สรวล / หัวเราะ	ស្រួល / สุขสบาย	ความหมายย้ายที่
24.	สำอาง / สวยงาม	សំអាង / สวยงาม	ความหมายคงเดิม
25.	เสด็จ / เสด็จ (กริยา)	ស្តេច / เสด็จ (กริยา)	ความหมายคงเดิม

จากการพิจารณาความหมายของคำเขมรที่ปรากฏในเรื่องกาพย์เห่เรือ ที่เป็นตัวอย่างข้างต้น พบว่ารูปคำส่วนมากยังคงมีความหมายคงเดิม รองลงมาคือ มีความหมายย้ายที่ และความหมายแคบเข้า ตามลำดับ

ข้อมูลข้างต้น แสดงให้เห็นว่าเรื่องภาพย่นเหเรือมีการปรากฏใช้คำเขมรในลักษณะต่าง ๆ ได้แก่ การปรากฏใช้รูปคงเดิม เปลี่ยนรูปบางส่วน การปรากฏใช้โดยมีความหมายคงเดิม ความหมายย้ายที่ และความหมายแคบเข้า

นิราศธารทองแดง

นิราศธารทองแดง หรือ ภาพย่นห่อโคลงนิราศธารทองแดง ภาพย่นห่อโคลงประพาสธารทองแดง เป็นวรรณคดีพระนิพนธ์ในเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร เมื่อครั้งตามเสด็จสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศไปนมัสการพระพุทธบาทสระบุรีในคราวเดียวกับเมื่อทรงนิพนธ์ภาพย่นเหเรือ ต้นฉบับบทประพันธ์ตอนต้นสูญไป นิราศธารทองแดงที่ยังปรากฏอยู่ ประพันธ์ด้วยภาพย่นห่อโคลง 108 บท และจบด้วยโคลงสี่สุภาพ 5 บท ในส่วนเนื้อหาเป็นภาพย่นยานีสลักกับโคลงสี่สุภาพบทต่อบท เริ่มด้วยภาพย่นยานีต่อด้วยโคลงสี่สุภาพเลียนความกัน หรือมีเนื้อความใกล้เคียงกันเป็นคู่ ๆ กวีนิยมซ้ำคำหรือซ้ำความในวรรคแรกของภาพย่นยานีและโคลงสี่สุภาพที่แต่งคู่กัน บางบทไม่ใช้การซ้ำคำหรือซ้ำความต้นวรรค แต่เนื้อความของภาพย่นยานีและโคลงสี่สุภาพจะคล้ายคลึงกัน (มูลนิธิสมเด็จพะเทพรัตนราชสุดา, 2556 270-271) ดังจะแสดงให้เห็นในตัวอย่างคำประพันธ์ต่อไป

ในที่นี้จะยกตัวอย่างการใช้คำเขมรเพื่อวรรณศิลป์ในนิราศธารทองแดง โดยสังเขปดังนี้ (เน้นตัวหนาโดยผู้วิจัย)

ก) ตัวอย่างการใช้คำเขมรที่แสดงกลวิธีทางฉันทลักษณ์

โคเพลาะเฉาะทุ่งออก	แรงเป็นศอกนอกสูงเถลิง	
เขาโตโคโล้งเรียง	เมียลูกน้อยค่อยตามกัน ๆ	
โคเพลาะเฉาะทุ่งเหล่าน	ลองเชิง	
แรงศอกนอกสูงเถลิง	เถื่อนเถ้า	
เขาโตโคโล้งเรียง	ชมหมู่	(กรมศิลปากร, 2545, 223)
นางตักน้ำท่า	อาบองค์	
ขัดขมื่นเหลืองบรรจง	ลูบน้ำ	
หวีเกล้าเอาเทริดทรง	ผมปีก	(กรมศิลปากร, 2545, 247)

ภาพย่นห่อโคลงข้างต้นปรากฏการใช้คำเขมรเพื่อให้ได้สัมผัสสระ ได้แก่ คำว่า เถลิง (**เถี๋ង**) และ คำว่า เชิง (**เชี๋ង**) เพื่อสัมผัสกับคำว่า เรียง ใช้คำว่า บรรจง (**บร้ง**) และ ทรง (กล่าวถึงแล้วข้างต้น) เพื่อให้สัมผัสกับคำว่า องค์

นักสนมกรมขแม่มี	ชีข้างกูรูปโลมใจ	
พักตราอำฝ่องใส	นุ่งหม้อโสภาจริง ๆ	
นักสนมกรมขแม่เจ้า	ทั้งหลาย	
ชีข้างกูดาวราย	แจ่มหน้า	(กรมศิลปากร, 2545, 220)

บทประพันธ์ข้างต้นปรากฏการใช้คำเขมร ได้แก่ คำว่า นักสนม (អ្នកស្នំ) คำว่า กรม (ក្រុម) คำว่า กูบ (កូប) คำว่า พราย (ព្រាយ) คำว่า ทรง (ទ្រង់) คำว่า นาง (នាង) คำว่า เสด็จ (ស្រេច) และคำว่า เติร์ (ទើង) ที่แสดงภาพขณะเดินทาง มีเหล่านางสนมกรมวังซึ่งข้าง ล้วนแล้วแต่มีรูปโฉมประโลมใจ ใบหน้าหมุดจืดสดใส นุ่งห่มด้วยอาภรณ์ที่โสภารับกับจันรูปร่างอันงามอรชร อันเป็นหนึ่งในขบวนเสด็จ และกวียังได้พรรณนาอีกว่าเหล่านางสนมทั้งหลายแลดูมีชีวิตชีวา หัวร่อต่อกระซิกกันอย่างรื่นเริง ซึ่งชวนกันชมป่าอย่างมีความสุข (ฉกัทร เขาว์นวนม, 2559, 57)

ข) ตัวอย่างการใช้คำเขมรที่แสดงภาพพจน์

ฟังพลาญหมู่หลายซร้อง ในเดือนท้องร้องระงมดง
ธารน้ำคร่ำก้นลง เล่นน้ำแน่นแต่รันชมกัน ฯ (กรมศิลปากร, 2545, 220)

กวีใช้คำว่า ระงม ที่มาจากคำเขมร រង្ស แปลว่า “เสียงระงม เสียงไพเราะน่าฟัง ระอุ ชุลมุน (เสียง) ที่ประสานกัน แสดงให้เห็นจินตนาการถึงเสียงฝูงช้างป่าที่พากันส่งเสียงร้องขณะเล่นน้ำ

ฝูงพานผ่านเดือนถ้อง	เตีร์เปิบร้องก้องพงไพโร
เที่ยวกินถิ่นฐานใด	มีน้ำหญ้าอาหารเนา
ฝูงพานผ่านเดือนถ้อง	แถวไศล
เตีร์เปิบร้องก้องไพโร	เกลื่อนกลุ่ม
เที่ยวกินถิ่นฐานใด	แดนโป่ง
มีหญ้าน้ำพงผู้ม	บายเข้าอนเนา ฯ (กรมศิลปากร, 2545, 223)

คำประพันธ์ข้างต้น ปรากฏการใช้คำกริยา เตีร์ (เดิน) มาจากคำเขมร ទើង และคำว่า เน มาจากคำเขมร នៅ แปลว่า อยู่ อาศัย ตลอดจนคำนาม ไพโร มาจากคำว่า ព្រៃ แสดงภาพฝูงแก๊งวางที่เดินและ ส่งเสียงก้องป่า และข้อสังเกตของกวีว่าฝูงแก๊งวางนี้คงจะเที่ยวออกหากินบริเวณที่มีหญ้าน้ำอุดมสมบูรณ์ถึงเวลาก็นอนพักผ่อน (ฉกัทร เขาว์นวนม, 2559, 41)

มูลข้างต้นปรากฏการใช้คำเขมรที่แสดงกลวิธีทางฉันทลักษณ์ในเรื่องนิราศธารทองแดง เช่น เถลิง เชิง บรรจง ทรง นัก สนม กรม และพบการใช้คำเขมรที่แสดงภาพพจน์ด้านจินตนาการ เช่น ระงม เตีร์ ไพโร แสดงให้เห็นว่าภาษาเขมรมีผลต่อการประพันธ์วรรณคดีเรื่องนี้ให้เกิดสุนทรียภาพด้านวรรณศิลป์

นิราศธารโศก

นิราศธารโศก หรือ กภาพย์ห่อโคลงนิราศธารโศก เป็นวรรณคดีพระนิพนธ์ในเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร์นิพนธ์เมื่อครั้งตามเสด็จสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศไปนมัสการและสมโภชพระพุทธบาทที่จังหวัดสระบุรี บทพระนิพนธ์เริ่มต้นด้วยโคลงสี่สุภาพ 2 บท บอกนามกวี รูปแบบคำประพันธ์ และวัตถุประสงค์ ในส่วนของเนื้อหาเป็นกภาพย์ห่อโคลง 152 บท คือใช้กภาพย์ยานี้แต่งสลับกับโคลงสี่สุภาพ

บทต่อบท โดยให้เนื้อความสลับเปลี่ยนกันหรือใกล้เคียงกันเป็นคู่ๆ นิยมการใช้คำซ้ำหรือซ้ำความในวรรคแรกของกาพย์ยานีและโคลงสี่สุภาพที่แต่งคู่กัน บางบทอาจเริ่มโดยใช้คำหรือความต้นวรรคต่างกัน แต่ใจความมีความหมายคล้ายคลึงกัน กวีพรรณนาชมความงามของนางแต่ละส่วนตั้งแต่ศีรษะจรดปลายเท้าอย่างละเอียด (มูลนิธิสมเด็จพะเทพรัตนราชสุตา, 2556, 202-203)

นอกจากนี้กวียังแสดงภาพกระบวนพยุหยาตราชลมารค ซึ่งมุ่งเดินทางไปยังธารโศกพรรณนาพีชพันธุ์ไม้ นก ปลา เชื่อมโยงกับการรำลึกถึงนางในนิราศว่า “... หอมกล้าการเกิดปองเปรียบกลิ่นเจ้าเศร้า อับอาย” ในที่นี้จะยกตัวอย่างการใช้คำเขมรเพื่อวรรณศิลป์ในนิราศธารโศกโดยสังเขปดังนี้

ก) ตัวอย่างการใช้คำเขมรที่แสดงกลวิธีทางฉันทลักษณ์

เพลสามโมงเช้า	เจ้าแต่งองค์ทรงน้อยงาม
พูดจาว่าถ้อยความ	ตามมีกิจนิตยเนื่องมา ฯ
ไตรยานาฬิกาช้า	โฉมยง
ตกแต่งอรองค์ทรง	แน่งน้อย
พูดจาว่าความจง	ภักดีเลิศ
มีกิจพิศทุลถ้อย	แก่เรียมเสมอมา ฯ
.....
เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร	ไชยเชษฐสุริยวงศ์ทรง
นางรักนักษมนองค์	อาห้อมล้อมพร้อมบริบูรณ์ ฯ
เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร	รพิพงค์
ไชยเชษฐสุริยวงศ์ทรง	เลิศล้ำ
นางรักนักษมนองค์	อภิชาติ
คับคั่งนั่งเรียงหน้า	เฟ้าพร้อมบริบูรณ์ ฯ (กรมศิลปากร, 2545, 260-296)

จากกาพย์ห่อโคลงข้างต้น ปรากฏการใช้คำเขมรเพื่อให้ได้สัมผัสสระ ได้แก่ คำว่า ทรง (๑๕) และ คำว่า จง (๑๕) เพื่อสัมผัสกับคำว่า โฉมยง องค์ รพิพงค์

นอกจากนี้บทประพันธ์ข้างต้นปรากฏการใช้คำเขมร คำว่า แสดง (๑๕) คำว่า ทรง (๑๕) คำว่า นาง (๑๕) คำว่า นักษมน (๑๕) คำว่า พร้อม (๑๕) คำว่า เลิศ (๑๕) และคำว่า เรียง (๑๕) ที่ถ่ายทอดเรื่องราวต่อไปในช่วงท้ายอีกว่ากวี คือ เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร ทรงมีทั้ง นางรัก ซึ่งหมายถึงสตรีที่รักหรือพระสนมในพระองค์ และทรงมี นักษมน ซึ่งหมายถึงนางกำนัลหรือพนักงานรับใช้ในวัง ที่คอยเฝ้าดูแลปรนนิบัติอย่างรายล้อมพร้อมบริบูรณ์ (ฉันทะ เขาว์นวม, 2559, 103) ในวรรค “นางรักนักษมนองค์” ที่ปรากฏคำเขมร นาง (๑๕) นั (๑๕) และ สนม (๑๕) ทำให้คำประพันธ์มีความคล้องจองและท่วงทำนองประดุจจิ้งหะหวะดนตรี

ข) ตัวอย่างการใช้คำเขมรที่แสดงภาพพจน์

เอวอรอ่อนระทวย	สอาดสวยรวยรูปจริง	
น้องอ่ากว่าฝูงหญิง	งามแต่เจ้าเล่าลือโฉม ฯ	
เอวอรอ่อนพื้ห้อยม	แอบอิง	
สมสอดสวยรวยจริง	จิ้งเหล้า	
น้องอ่ากว่าฝูงหญิง	ในโลก	
รูปร่างงามแต่เจ้า	เลื่องล้าภโฉม ฯ	(กรมศิลปากร, 2545, 259)

คำประพันธ์ข้างต้น ปรากฏคำว่า ระทวย แปลว่า อ่อน มาจากรากคำ 𑄓𑄣𑄢 คำว่า สอาด มาจากคำเขมร ស្អាត แปลว่า หอมจืด สวยงาม ที่แสดงภาพความนึ่มนวล (ของเรือนร่าง) และความงามของนางใน นิราศ และเสริมด้วยคำว่า ลือ , ภา มาจากคำ ព្រះ แปลว่า ได้ยิน และ โฉม มาจากคำ ឆោម แปลว่า รูปร่าง รูปโฉม ที่ทำให้เกิดจินตนาการว่านางในนิราศ มีความงามเป็นที่เลื่องลือไปทั่ว

นาภีพื้นอนแนบ	บางระแทบแอบอิงองค์	
ตระโพกรัดบขัดทรง	รวาดรวยชายพอใจ ฯ	
นาภีพื้แนบแน่น	นวลผจง	
บางระแทบแอบองค์	แนบน้อง	
ตระโพกรัดบขัดทรง	รวยรูป	
สูงรวาดชายต้อง	ชอบเนื้อพึงใจ ฯ	
.....	
วันอาทิตย์นิทร์นอนแนบ	เคยอิงแอบแทบอกชาย	
ทิพากรช่อนนางสาย	สุดสวาทพื้นี้ฤโฉม ฯ	
อาทิตย์นิทร์แนบน้อง	โฉมฉาย	
อิงแอบแนบทรงชาย	ริกี้	
ทิพากรช่อนนางสาย	สมรมิ่ง	
แสนสุดสวาทพื้	แนบเนื้อชมโฉม ฯ	(กรมศิลปากร, 2545, 259-269)

ภาพย่ห่อโคลงทั้งสองชุดข้างต้น ปรากฏการใช้คำว่า แนบ มาจากคำว่า 𑄓𑄣𑄢 แปลว่า แนบชิด เป็นสัมผัสสระคู่กับคำว่า แอบ แสดงความความสัมพันธ์ระหว่างกวีและนางในนิราศ และการปรากฏใช้คำว่า ตระโพก ที่มาจากคำว่า ត្រពែក แปลว่า สะโพก และคำว่า ทรง มาจากคำ ត្រង់ แปลว่า รูปร่าง สู่ถึงสร้อยอันน่าเสนาหาต่อนางในนิราศในวรรคที่ว่า “ตระโพกรัดบขัดทรง” แสดงภาพสะโพกรัดรีงสมส่วนได้รูป ชายใดได้สัมผัสยอมพึงใจ (ฉันทน์ เขาว์นวม, 2559, 82)

ข้อมูลข้างต้นปรากฏการใช้คำเขมรที่แสดงกลวิธีทางฉันทลักษณ์ในนิราศธารโศก เช่น ทรง จง นาง นึก สนม และพบการใช้คำเขมรที่แสดงภาพพจน์ เช่น ระทวย สอาด (สะอาด) ลือโฉม ภาโฉม

ตระโพก ตะโพก ทรง แขนบ รำคาญ แสดงให้เห็นว่าภาษาเขมรมีผลต่อการสร้างสรรค์วรรณคดีเรื่องนี้ให้เกิดคุณค่าและสุนทรียภาพด้านวรรณศิลป์

ตัวอย่างการปรากฏคำเขมรในวรรณคดีอยุธยา เรื่องกาพย์เห่เรือ นิราศธารทองแดงและนิราศธารโศก นอกจากจะแสดงให้เห็นถึงความสามารถของกวีที่สรรคำมาสร้างสรรค์ผลงานแล้ว ยังได้ข้อสังเกตว่ากวีได้ใช้คำเขมรเพื่อความงามด้านวรรณศิลป์มากพอสมควร ผู้วิจัยจึงพิจารณาศึกษาการใช้คำเขมรเพื่อวรรณศิลป์ในวรรณคดีนิราศสมัยอยุธยาทั้ง 3 เรื่อง ดังกล่าว เนื่องด้วยล้วนมีความโดดเด่นด้านการสรรคำโดยปรากฏใช้คำเขมรอยู่พอสมควร แสดงให้เห็นว่าภาษาเขมรมีอิทธิพลต่อการสร้างสรรค์วรรณคดีไทยและได้ส่งทอดมาถึงสมัยอยุธยาตอนปลาย

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาวิเคราะห์คำเขมรที่ปรากฏใช้ในวรรณคดีเรื่องกาพย์เห่เรือ นิราศธารทองแดงและนิราศธารโศก ในประเด็นรูปคำและความหมายเพื่อให้เห็นลักษณะของคำเขมรที่ปรากฏใช้ในวรรณคดีไทยว่ายังคงเดิมหรือเปลี่ยนไปหรือไม่ อย่างไร อันอาจเพิ่มน้ำหนักให้แก่ข้อเท็จจริงที่ว่าการศึกษาวรรณคดีไทยแบบอ่านละเอียด (close reading) นั้น นอกเหนือจากความรู้ด้านการวิเคราะห์ วิจักษ์วรรณคดีแล้ว การมีความรู้และความเข้าใจภาษาอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อภาษาและวรรณคดีไทยโดยเฉพาะ ภาษาเขมร ถือเป็นหนึ่งปัจจัยสำคัญที่จะส่งผลให้สามารถศึกษาวรรณคดีไทยได้อย่างกระจ่างชัด

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาวิเคราะห์คำเขมรในงานพระนิพนธ์ในเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร เรื่องกาพย์เห่เรือ นิราศธารทองแดง และนิราศธารโศก ประเด็นรูปคำและความหมาย

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

คำเขมรในงานพระนิพนธ์ในเจ้าฟ้าธรรมาธิเบศร เรื่องกาพย์เห่เรือ นิราศธารทองแดง และนิราศธารโศก มีรูปคำและความหมายในลักษณะใดบ้างเมื่อปรากฏในตัวบท ข้อมูลที่ปรากฏในเบื้องต้นคือมีคำเขมรอยู่มากพอสมควรในวรรณคดีทั้ง 3 เรื่อง เนื่องด้วยภาษาเขมรยังคงมีอิทธิพลในสร้างสรรค์วรรณคดีในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย

ในที่นี้ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานว่ารูปคำเขมรที่ปรากฏใช้อาจยังคงรูปเดิมอยู่เป็นจำนวนมาก และอาจมีส่วนหนึ่งที่เปลี่ยนแปลงหรือกลายรูปพยัญชนะ สระ ในประเด็นความหมายก็เช่นเดียวกัน กล่าวคือ คำเขมรที่ปรากฏส่วนใหญ่อาจยังคงความหมายเดิม และอาจมีบางส่วนที่ความหมายกลายไป เช่น มีความหมายแคบเข้า มีความหมายย้ายที่

ทั้งนี้ การพิจารณาว่าคำใดเป็นคำที่มาจากภาษาเขมร จะเลือกเฉพาะคำที่ปรากฏในตำราวิชาการ 2 เรื่อง ที่มีการพิจารณาคำเขมรในภาษาไทยไว้ ได้แก่

1. ตำราแปลเรื่อง **ร่องรอยภาษาเขมรในภาษาไทย** ฉบับพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2553 โดย อรรธรณ บัญญฤทธิ์ และคณะภาควิชาภาษาตะวันออก จัดพิมพ์โดย คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร แปลจากตำราภาษาฝรั่งเศส **Les élément khmers dans la formation de la langue siamoise** ของ อุไรศรี วรสระริน (ศาสตราจารย์เกียรติคุณ ดร.)
2. ตำราเรื่อง **พจนานุกรมคำยืมภาษาเขมรในภาษาไทย ฉบับฉลองครบรอบ 55 ปี การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-กัมพูชา** ฉบับพิมพ์ครั้งแรก พ.ศ. 2539 โดย ศานติ ภัคดีคำ จัดพิมพ์โดย อัมรินทร์พรินต์ติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง

ผู้วิจัยจะใช้ตำราวิชาการข้างต้นเป็นเครื่องมือพิจารณาว่าคำใดเป็นคำเขมร รวมทั้งใช้พิจารณาวิเคราะห์รูปคำและความหมายของคำเขมรที่ปรากฏในวรรณคดี 3 เรื่องที่เลือกศึกษา

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาจากตัวบทวรรณคดีเรื่องกาพย์เห่เรือ นิราศธารทองแดง และนิราศธารโศก ฉบับกรมศิลปากรเผยแพร่พุทธศักราช 2545 เล่ม 3

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะและข้อตกลงเบื้องต้นของการวิจัย

1.5.1 **กัมพูชา** ในงานวิจัยนี้ใช้คำว่า กัมพูชา ในบริบทของชื่อประเทศ

1.5.2 **เขมร** ในงานวิจัยนี้ใช้คำว่า เขมร ในบริบทของภาษา ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม เช่น ภาษาเขมร วัฒนธรรมเขมร

1.5.3 **คำเขมร** หมายถึง คำที่มีรากศัพท์มาจากภาษาเขมรและภาษาเขมรโบราณ โดยอ้างอิงจากตำราวิชาการที่ระบุไว้ในข้อ 1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1.5.4 **การวิเคราะห์รูปคำ** หมายถึง คำที่มีรากศัพท์มาจากภาษาเขมรและภาษาเขมรโบราณ ตามที่ระบุไว้ในข้อ 1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1.5.5 **คำที่คงรูปเดิม** หมายถึง คำเขมรที่ปรากฏใช้โดยยังคงรูปเดิม ทั้งนี้ เครื่องหมายกำกับเสียงในภาษาเขมร และรูปวรรณยุกต์ เครื่องหมายกำกับเสียงในภาษาไทย ไม่นำมาเป็นข้อพิจารณาความแตกต่างด้านรูปคำ

1.5.6 คำที่มีลักษณะเปลี่ยนแปลงรูปพยางค์ หมายถึง คำเขมรที่ปรากฏใช้โดยมีการเปลี่ยนแปลงรูปพยางค์ในลักษณะใด ๆ ก็ตาม ได้แก่ การเปลี่ยนรูปพยางค์ การเพิ่มรูปพยางค์ การลดรูปพยางค์ และการตัดรูปพยางค์

1.5.7 คำที่มีลักษณะเปลี่ยนแปลงรูปสระ หมายถึง คำเขมรที่ปรากฏใช้โดยมีการเปลี่ยนแปลงรูปสระในลักษณะใด ๆ ก็ตาม ได้แก่ การเปลี่ยนรูปสระ การเพิ่มรูปสระ การลดรูปสระ และการตัดรูปสระ

1.5.8 คำที่มีลักษณะเปลี่ยนแปลงทั้งรูปพยางค์และรูปสระ หมายถึง คำเขมรที่ปรากฏใช้โดยมีการเปลี่ยนแปลงรูปพยางค์และรูปสระในลักษณะใด ๆ ก็ตาม ได้แก่ การเปลี่ยนรูปพยางค์และสระ การเพิ่มรูปพยางค์และสระ การลดรูปพยางค์และสระ รวมถึงการตัดรูปพยางค์และสระ

1.5.9 การวิเคราะห์ความหมาย หมายถึง การพิจารณาความหมายของคำเขมรที่ปรากฏว่ามีความหมายคงเดิมหรือเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร

1.5.10 คำที่มีความหมายคงเดิม หมายถึง คำเขมรที่ผู้วิจัยพิจารณาความหมายแล้ว โดยอ้างอิงจากตำราวิชาการในข้อ 1.3 พบว่าความหมายของคำเขมรคำนั้น ๆ ที่ปรากฏในวรรณคดียังคงความหมายเดิม

1.5.11 คำที่มีความหมายแคบเข้า หมายถึง คำเขมรที่ผู้วิจัยพิจารณาความหมายแล้ว โดยอ้างอิงจากตำราวิชาการในข้อ 1.3 พบว่าความหมายของคำเขมรคำนั้น ๆ ที่ปรากฏในวรรณคดีมีความหมายแคบเข้าจากความหมายเดิมในภาษาเขมร

1.5.12 คำที่มีความหมายย้ายที่ หมายถึง คำเขมรที่ผู้วิจัยพิจารณาความหมายแล้ว โดยอ้างอิงจากตำราวิชาการในข้อ 1.3 พบว่าความหมายของคำเขมรคำนั้น ๆ ที่ปรากฏในวรรณคดีมีความหมายย้ายที่จากความหมายเดิมในภาษาเขมร

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ได้รู้ลักษณะคำเขมรปรากฏใช้ในเรื่องกาพย์เห่เรือ นิราศธารทอง และนิราศธารโศก ประเด็นรูปคำ และ ความหมาย อันเอื้อประโยชน์ต่อการศึกษาวรรณคดีไทยทั้ง 3 เรื่องนี้ ตลอดจนสามารถนำไปเป็นกรณีศึกษาในประเด็นคำยืมภาษาเขมรในภาษาและวรรณคดีไทย